

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Afhjælpning af stigmatisering i forbindelse med virksomhedsfiasko — For en politik, der fremmer en ny chance — Gennemførelse af Lissabon-partnerskabet for vækst og beskæftigelse

KOM(2007) 584 endelig

(2008/C 224/05)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 5. oktober 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Afhjælpning af stigmatisering i forbindelse med virksomhedsfiasko — for en politik, der fremmer en ny chance — Gennemførelse af Lissabon-partnerskabet for vækst og beskæftigelse

Det forberedende arbejde henvises til EØSU's Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Peter Morgan til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 6. maj 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 445. plenarforsamling den 28.-29. maj 2008, mødet den 29. maj, følgende udtalelse med 70 stemmer for og 3 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Kommissionen har siden 2001 behandlet de negative virkninger af virksomhedsfiaskoer. Kommissionen har navnlig signaleret, at der er behov for at forbedre konkursprocedurerne. Kommissionen har kun begrænsede kompetencer på dette område og har derfor koncentreret sig om at indsamle data om retlige og sociale konsekvenser af virksomhedsfiasko, fremme identificeringen og udbredelsen af god praksis samt udarbejde værktøjer til tidlig varsling som metoder til afhjælpning af stigmatisering i forbindelse med konkurs.

1.2 EØSU er enig med Kommissionen i, at der bør lægges vægt på behovet for at afhjælpe stigmatisering i forbindelse med virksomhedsfiasko. Gode nationale rammebetingelser for iværksætter er af afgørende betydning for den fulde udnyttelse af EU's iværksætterpotentiale og for skabelsen af dynamiske virksomheder. Den samfundsmæssige påskønnelse af succesfuldt iværksætteri, som er utrolig vigtig i denne forbindelse, bør gå hånd i hånd med en politik, der fremmer en ny chance for iværksættere, som er gået ned med en virksomhed.

1.3 Kommissionen fremhæver med rette, at start af egen virksomhed med dertilhørende succes eller fiasko er en del af den markedsøkonomiske virkelighed. Det er endvidere korrekt, som Kommissionen pointerer, at der i samfundet er en generel mangel på påskønnelse af og forståelse for iværksætteri, og at forretningsmæssige problemer eller endog konkurs derfor ikke i tilstrækkelig grad opfattes som en normal økonomisk udvikling og en mulighed for en ny start. Der er behov for en holdningsændring i EU. Jo mere en tidligere fallent stigmatiseres, jo større

risiko er der forbundet med et nyt virksomhedsprojekt, og denne risiko forplanter sig til alle interessenter i virksomheden.

1.4 USA's lovgivning søger at finde en balance mellem debitorer, kreditorer og samfundet som helhed. EØSU mener, at medlemsstaternes love bør udformes med henblik på at opnå samme balance. Insolvens og manglende betaling af gæld kan skabe kolossale vanskeligheder for kreditorer og føre til, at de selv bliver insolvente. Det kan være ganske uretfærdigt over for kreditorerne at frigøre en virksomhed for gæld for at give den en chance for at starte på en frisk. Insolvenslovgivningen må finde den rette balance.

1.5 Fra samfundets synspunkt kan den bedste løsning være at bevare hele virksomheden eller en del af den. Er der tale om en potentielt bæredygtig virksomhed, vil det gavne samtlige interessenter yderligere, hvis en insolvent virksomhed kan reddes af kuratorerne, og de ansatte kan bevare deres job. Hvis en konkursramt iværksætter starter forretning igen, skaber han ny beskæftigelse. I begge tilfælde tjener beskæftigelsesfaktoren klart samfundet som helhed.

1.6 En virksomhed kan slå fejl på mange måder, selv når iværksætteren har de bedste intentioner. I opstartfasen vil det måske ikke være muligt at etablere en bæredygtig virksomhed. En forkert forretningsmodel kan betyde, at virksomheden ikke har nogen fremtid, selv om den er kommet igennem opstartfasen. På den anden side kan potentielt bæredygtige virksomheder gå konkurs på grund af fejl begået af iværksætterne og af årsager, som ligger helt uden for deres kontrol. Sådanne virksomheder kan og bør reddes af kuratorer og de fleste job beskyttes.

1.7 Det er vigtigt at sondre mellem virksomheden og dens direktion. Direktører kan gå konkurs, mens en kurator redder virksomheden og dens ansatte. Når en virksomhed går ned og hjem, kan det vel tænkes, at virksomhedslederne går konkurs på grund af de bankgarantier, de har givet, selv om deres personlige adfærd ikke har været svigagtig. Det er disse ikke-svigagtige iværksættere, som Kommissionen vil hjælpe. Iværksættere, der har skabt et sundt foretagende, men senere går ned med virksomheden på grund af manglende erfaring, eller fordi de har været uheldige, fortjener en ny chance. Økonomien har brug for deres færdigheder. Andre, som har haft fiasko på grund af inkompetence og manglende vision, vil nok ikke kunne bidrage meget til økonomien, selv om de er i stand til at finde finansiering. Ikke alle konkursramte iværksættere fortjener en ny chance.

1.8 Kommissionens initiativ har været med til at udløse reformer i hele EU. Mange medlemsstater er allerede blevet inspireret af god praksis og relevante konklusioner indsamlet på europæisk plan. Cirka en tredjedel af medlemsstaterne har fremlagt planer om reform af den nationale konkurslovgivning. Næsten halvdelen af EU-landene har dog stadig ikke foretaget sig noget. Selv om Kommissionen har begrænsede beføjelser på dette politikområde, opfordrer EØSU Kommissionen til at tage alle til rådighed stående midler i brug for at få medlemsstaternes finansministre til at handle. EØSU mener, at medlemsstaternes fremskridt på dette område generelt er utilfredsstillende.

1.9 EØSU støtter fuldt ud de bemærkninger, der i meddelelsen er fremsat vedrørende insolvenslovgivningen, naturligvis under forbehold af den endelige, detaljerede udformning af de pågældende love. Hertil hører formel anerkendelse af ikke-svigagtig konkurs, hurtigt gældssanering og en reduktion af retlige restriktioner, rettighedsfortabelser og forbud med fremskyndede procedurer. Målet på mellemlang sigt bør være, at procedurerne højst varer 12 måneder.

1.10 EØSU finder det helt afgørende, at alle medlemsstater hurtigst muligt fuldfører revisionen af deres insolvenslovgivning. Ud over ændringer i lovgivningen er det meget vigtigt, at konkurer behandles hurtigst muligt at domstolene. Denne proces må være velorganiseret. Disse ændringer er det centrale element i programmet til fremme af en ny chance.

1.11 Aktiv støtte til truede virksomheder er det andet budskab i Kommissionens meddelelse. Det indgår ikke som sådan i programmet til fremme af en ny chance. Det er i stedet et program, der har til hensigt at undgå konkurer og bevare virksomheder og job. I punkt 4 gives en række eksempler på virksomhedsfiaskoer, som kunne have været undgået. I den forbindelse er formålet med meddelelsen ved hjælp af et tidligt varslingsystem, midlertidig finansiering og konsulentbistand at afværge undgåelige virksomhedsfiaskoer.

1.12 For størstedelen af smv'er er dette program ikke særlig praktisk, da det ikke indeholder mange mekanismer for en

proaktiv identifikation af truede virksomheder blandt de titusinder af smv'er i hver medlemsstat. Ikke desto mindre opfordres medlemsstaterne til at gøre størst mulig brug af de muligheder, der findes, f.eks. brugen af momsmyndighederne i Frankrig til at give tidlig varsling om mulige likviditetsproblemer i bestemte virksomheder. Kommissionen understreger, at støtteforanstaltninger bør fokusere på forebyggelse af konkurs, ekspertrådgivning og rettidig indgriben. Problemet opstår, når en virksomheds ledere ikke indser, at deres virksomhed er i fare. Medlemsstaternes regeringer må arbejde sammen med revisorerhvervet og organisationer, der repræsenterer smv'er, med henblik på at udvikle proaktive tiltag, der passer til deres egen smv-kultur.

1.13 Det er klart, at den vigtigste anbefaling i meddelelsen omhandler revisionen af insolvenslovgivningen. Uden opfyldelsen af denne altafgørende forudsætning vil programmet »en ny chance« aldrig kunne realiseres.

1.14 Visse af de blødere anbefalinger i meddelelsen kan iværksættes uden at ændre insolvenslovgivningen. Når lovgivningen er ændret kan de andre bløde tiltag, som Kommissionen foreslår, gennemføres. Hvis der ikke foretages ændringer i insolvenslovgivningen vil hovedpointen med Kommissionens meddelelse gå tabt.

1.15 EØSU mener, at hver medlemsstat bør reagere på denne meddelelse ved at indarbejde meddelelsens forslag i den nationale handlingsplan for gennemførelse af Lissabon-strategien (retningslinje 15).

2. Indledning

2.1 Kommissionen har siden 2001 behandlet de negative virkninger af virksomhedsfiaskoer. Kommissionen har navnlig signaleret, at der er behov for at forbedre konkursprocedurerne. Kommissionen har kun begrænsede kompetencer på dette område og har derfor koncentreret sig om indsamling af data om retlige og sociale konsekvenser af virksomhedskonkurs, fremme af identificeringen og udbredelsen af god praksis samt udarbejdelsen af værktøjer til tidlig varsling som metoder til afhjælpning af stigmatiseringen i forbindelse med konkurs.

2.2 Dette har været med til at udløse reformer i hele EU. Mange medlemsstater er allerede blevet inspireret af god praksis og relevante konklusioner indsamlet på europæisk plan. Cirka en tredjedel af medlemsstaterne har fremlagt planer om reform af den nationale konkurslovgivning. Næsten halvdelen af EU-landene har dog stadig ikke foretaget sig noget. Selv om Kommissionen har begrænsede beføjelser på dette politikområde, opfordrer EØSU Kommissionen til at tage alle til rådighed stående midler i brug for at få medlemsstaternes finansministre til at handle. EØSU mener, at medlemsstaternes fremskridt på dette område generelt er utilfredsstillende.

Tabel A: Den aktuelle situation i medlemsstaterne

J	Der findes foranstaltninger	(j)	Der er planlagt foranstaltninger/foranstaltningerne er delvist gennemført	N	Der findes ingen foranstaltninger						
	Information/uddannelse	Generel strategi	Offentliggørelse af retsafgørelse ved ikke-svigagtig konkurs	Reducerede restriktioner osv.	Bedre retlig behandling af ærlige konkurstramte	Hurtig gældssanering eller -lettelse	Strømlinet konkursbehandling	Stimulerer støtte	Fremmer forbindelser	Drøftelser inden for den finansielle sektor	I alt J + (j)
Belgien	N	N	(j)	(j)	J	(j)	N	N	N	N	4
Bulgarien	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	0
Den Tjekkiske Republik	N	N	N	N	N	N	(j)	N	N	N	1
Danmark	N	N	N	J	(j)	J	(j)	N	N	N	4
Tyskland	(j)	N	N	J	J	(j)	N	N	N	N	4
Estland	N	N	N	N	N	(j)	(j)	N	N	N	2
Irland	N	N	N	N	N	J	J	N	N	N	2
Grækenland	N	N	N	J	(j)	(j)	J	N	N	N	4
Spanien	N	N	N	N	J	J	J	N	N	N	3
Frankrig	N	N	N	N	(j)	N	J	N	(j)	N	3
Italien	N	N	N	J	J	(j)	(j)	N	N	N	4
Cypern	N	N	(j)	(j)	N	(j)	(j)	N	N	N	4
Letland	N	N	N	N	N	N	(j)	N	N	N	1
Litauen	N	N	N	J	(j)	J	(j)	N	N	N	4
Luxembourg	N	N	N	N	N	N	N	J	N	N	1
Ungarn	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	0
Malta	N	N	N	(j)	(j)	N	N	N	N	N	2
Nederlandene	(j)	N	N	N	(j)	(j)	N	N	N	(j)	4
Østrig	N	(j)	N	(j)	(j)	(j)	J	(j)	(j)	N	7

	Information/uddannelse	Generel strategi	Offentliggørelse af retsafgørelse ved ikke-svigagtig konkurs	Reducerede restriktioner osv.	Bedre retlig behandling af ærlige konkurssramte	Hurtig gældssanering eller -lettelse	Strømlinet konkursbehandling	Stimulerer støtte	Fremmer forbindelser	Drøftelser inden for den finansielle sektor	I alt J + (J)
Polen	N	N	N	N	(J)	(J)	J	N	N	N	3
Portugal	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	0
Rumænien	N	N	N	(J)	(J)	N	J	N	N	N	3
Slovenien	N	N	N	N	N	(J)	N	N	N	N	1
Slovakiet	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	0
Finland	N	N	N	J	N	(J)	J	J	N	N	4
Sverige	N	N	N	N	J	(J)	J	N	N	N	3
Storbritannien	N	N	J	J	J	J	J	N	N	N	5
I alt J+(J)	2	1	3	12	15	17	17	3	2	1	
USA	N	N	N	J	(J)	J	J	N	N	N	4

2.3 Tabel A er taget fra meddelelsen. Kolonne 4 til 6 vedrører revision af insolvenslovgivning. Det fremgår tydeligt, at medlemsstaterne er meget aktive på lovgivningsområdet, mens tabellen samtidig viser, at den reviderede lovgivning kun er trådt i kraft i meget få lande. Hvis det samlede antal under kolonnerne relaterede sig til lovgivning, der er trådt i kraft ville tallene ikke være 12-15-17-17 men i stedet 6-6-5-10. Det er et dårligt resultatet fra de 27 medlemsstats side. Langsommelighed eller manglende handling skader uden tvivl iværksætterkulturen i medlemsstaterne, idet risikoen for fiasko vil forblive en væsentlig hindring for iværksætteraktiviteter, indtil de nødvendige ændringer er gennemført.

2.4 Et andet kendetegn ved tabellen er, at de seks kolonner, der omgiver de lovgivningsrelaterede felter er stort set blanke. Dette er ret overraskende, idet de andre blødere foranstaltninger godt kunne iværksættes, selvom de fleste medlemsstater ikke har ændret insolvenslovgivningen.

2.5 Med henblik på at få et sammenligningsgrundlag har EØSU bedt Kommissionen om at fremskaffe data for USA, der

svarer til dem, tabellen viser for EU's medlemsstater. Følgende er forklaringen til de amerikanske data i tabellen:

- Reducerede restriktioner -J-. I USA gælder ingen af de mere almindelige EU-restriktioner (f.eks. forbud mod at en konkursramt bliver direktør i en virksomhed, forbud mod at en konkursramt bliver formueforvalter og en form for begrænset kreditgivning til konkursramte). Rent faktisk fastslår afsnit 525 i den amerikanske konkurslovgivning, at der ikke må diskrimineres mod individuelle personer alene med den begrundelse, at de er eller har været genstand for en konkursbehandling.
- Bedre retlig behandling -J-. Som i EU-lande gives der ingen gældssanering i tilfælde af en manglende opfyldelse af forpligtelser, svigagtig adfærd mm. Der eksisterer ingen anden »bedre« retlig behandling.
- Hurtig gældssanering -J-. Der er ingen specificeret periode for, hvor længe den konkursramte skal beholde denne status, inden vedkommende gæld saneres.

— Strømlinet konkursbehandling –J– Den mest almindelige form for konkursprocedure for enkeltpersoner er kapitel 7 vedrørende likvidation og konkursbehandling. Behandlings-tiden beløber sig generelt til 3-4 måneder. Som en sikkerhed mod gentagne anmeldelser kan kapitel 7 ikke anvendes af personer, der allerede har benyttet sig af dette kapitel inden for de seneste 6 år.

2.6 Den amerikanske konkurslovgivning bygger på en helt anden tankegang, end den der er fremherskende i de fleste, hvis ikke alle EU-medlemsstater. For øjeblikket viser de fleste medlemsstaters juridiske synspunkter, hvor langt man er fra at forstå dette emne. Den tid det tager at ændre insolvenslovgivningen afslører for at sige det ligeud, at EU simpelthen ikke har »fattet« budskabet. Et holdningsskifte vil fremskynde introduktionen af ny lovgivning. Uden et sådant vil de blødere foranstaltninger aldrig blive iværksat.

2.7 I det 19. århundrede var stigmatiseringen i forbindelse med en virksomhedsfiasko så stor, at den drev de konkursramte iværksættere til selvmord. Der er færre selvmord i det 21. århundrede, men den sociale stigmatisering eksisterer fortsat. EU's borgere må se iværksættere som personer, der yder en meget værdifuld indsats, selv hvis deres projekt slår fejl. Det er uundgåeligt, at der vil være nogle fiaskoer. Lidt mindre end tre fjerdedele (73,0 %) af de 931.435 virksomheder, der blev grundlagt i 1998 i Spanien, Finland, Italien, Luxembourg, Sverige og Storbritannien overlevede de første to år. Lidt under halvdelen (49,1 %) af de samme virksomheder overlevede i fem år frem til 2003.

2.8 Kommissionen fremhæver med rette, at start af egen virksomhed med dertilhørende succes eller fiasko er en del af den markedsøkonomiske virkelighed. Det er endvidere korrekt, som Kommissionen pointerer, at der i samfundet er en generel mangel på påskønnelse af og forståelse for iværksætteri, og at forretningsmæssige problemer eller endog konkurs derfor ikke i tilstrækkelig grad opfattes som en normal økonomisk udvikling og en mulighed for en ny start. Der er behov for en holdningsændring i EU. Jo mere en tidligere fallent stigmatiseres, jo større risiko er der forbundet med et nyt virksomhedsprojekt, og denne risiko forplanter sig til alle interessenter i virksomheden.

2.9 USA's lovgivning søger at finde en balance mellem debitorer, kreditorer og samfundet som helhed. EØSU mener, at medlemsstaternes love bør udformes med henblik på at opnå samme balance. Som det beskrives i det nedenstående afsnit 4 kan insolvens og manglende betaling af gæld skabe kolossale vanskeligheder for kreditorer og føre til, at de selv bliver insolvente. Det kan være ganske uretfærdigt over for kreditorerne at frigøre en virksomhed for gæld for at give den en chance for at starte på en frisk. Insolvenslovgivningen må finde den rette balance.

2.10 Fra samfundets synspunkt kan den bedste løsning være at bevare hele virksomheden eller en del af den. Hvis virksomheden er potentielt levedygtig vil alle involverede parter drage nytte heraf.

2.11 De ansattes interesser tilgodeses på en række områder. I tilfælde af insolvens har medlemsstaterne gennemført direktivet om insolvens, der sikrer, at de ansatte får deres betaling. Hvis en konkursramt virksomhed kan reddes af kuratorerne, vil de ansatte kunne beholde deres job. Hvis en konkursramt iværksætter starter forretning igen, skaber han ny beskæftigelse. I begge tilfælde tjener beskæftigelsesfaktoren klart samfundet som helhed.

3. Resumé af Kommissionens meddelelse

3.1 Image, uddannelse og medierne

3.1.1 For at tackle de negative følger af virksomhedskonkurs er det nødvendigt først at skabe en offentlig debat. Offentligheden i EU opfatter ofte konkurs som noget kriminelt uanset årsagen. Medierne kan gøre meget for at udrydde denne misforståelse. Erfaringer:

- a) Informationskampagner og uddannelsesprogrammer bør fokusere på fordelene ved en ny start og gøre opmærksom på, at det hører med til en hel normal lærings- forsknings- og opdagelsesproces at forsøge sig flere gange.
- b) Medierne kan være med til at gøre opmærksom på forskellen mellem konkurs og bedrageri og udbrede kendskabet til fordelene ved fornyet iværksætteri. Det kan give genstartere et bedre image i den brede offentlighed og medvirke til en større anerkendelse af deres erfaringer.
- c) Yderligere drøftelser med alle relevante aktører kan bidrage til at belyse de mange facetter af den stigmatisering, der er forbundet med at have fiasko med en virksomhed.

3.2 Konkurslovens rolle

3.2.1 Set ud fra et juridisk synspunkt kan det være noget af en udfordring at begynde på en frisk efter en konkurs. I mange lande behandler konkurslovene alle ens, uanset om konkursen er svigagtig eller uansvarlig eller ærlig og regulær, dvs. virksomhedsejeren eller -lederen har ikke begået åbenlyse fejl.

3.2.2 Der findes også en lang række restriktioner, forbud og rettighedsfortabelser, der udelukkende rammer den konkursramte, fordi der foregår en konkursbehandling. Denne automatik tager ikke hensyn til de risici, som er helt normale for erhvervsdrivende, og giver næring til den opfattelse, at samfundet ikke

kan have tillid til en konkursramt. Der er brug for et radikalt skift i rationalet bag konkurslovene i EU. Erfaringer:

- a) Det er vigtigt at skabe de rigtige rammer, som både giver en passende beskyttelse af alle parter interesser og tager højde for, at en iværksætter kan gå ned med en virksomhed og starte op på ny. Konkurslovgivningen bør indeholde en tydelig sondring mellem den retlige behandling af svigagtige og ikke-svigagtige konkursramte.
- b) Iværksættere, som ikke selv er skyld i deres konkurs, bør have ret til ved en formel retsafgørelse at blive erklæret for ikke-svigagtige og undskyldelige. Denne beslutning bør gøres tilgængelig for offentligheden.
- c) I insolvenslovgivningen bør der fastsættes visse kriterier for en hurtig gældssanering.
- d) Antallet af retlige restriktioner, rettighedsfortabelser eller forbud bør reduceres.
- e) Retssager bør være enklere og hurtigere, således at værdien af aktiverne i et konkursbo maksimeres, når ressourcerne omallokeres. Retssager bør typisk højst vare et år.

3.3 Aktiv støtte til økonomisk truede virksomheder

3.3.1 Frygten for at blive stemplet som en fiasko er en af grundene til, at mange smv'er med økonomiske vanskeligheder skjuler deres problemer, indtil det er for sent. Det er afgørende, at der i tide gribes ind for at undgå konkurs, og i mange tilfælde er en redning at foretrække frem for en likvidation. Erfaringer:

- a) Antallet af konkurer kan ikke reduceres til nul, men hurtig støtte til levedygtige virksomheder vil være med til at nedbringe antallet mest muligt. Støtteforanstaltninger bør fokusere på forebyggelse af konkurs, ekspertrådgivning og rettidig indgriben.
- b) Opmærksomheden skal især rettes mod adgang til støtte, da virksomheder i vanskeligheder ikke har råd til dyr rådgivning.
- c) De muligheder for netværkssamarbejde, som EU og de europæiske erhvervsorganisationer tilbyder, bør også udnyttes fuldt ud.
- d) Insolvenslovene bør åbne mulighed for omstrukturering og redning og ikke kun fokusere på likvidation.

3.4 Aktiv støtte til genstartere

3.4.1 Ved tildeling af offentlig støtte er man ikke i tilstrækkelig grad opmærksom på de begrænsninger — mangel på ressourcer, relevante kompetencer og psykologisk støtte — som

iværksættere møder, når de for anden gang forsøger sig med en virksomhed. Manglende ressourcer, navnlig finansielle, gør det generelt svært at starte ny virksomhed. Erfaringer:

- a) Relevante myndigheder bør afsætte tilstrækkelige finansielle midler til virksomheder, der ønsker en ny start, ved at fjerne hindringerne for adgang til offentlige finansieringsordninger for virksomhedsstartere.
- b) Banker og finansielle institutioner bør revidere deres meget forsigtige holdninger over for genstartere, der ofte bygger på negative kreditvurderinger. Kommissionen har planer om at sætte dette emne på dagsordenen for de kommende rundbordsamtaler mellem banker og smv'er.
- c) EU-landene bør sikre, at navnene på ikke-svigagtige konkursramte ikke optræder på lister, der begrænser adgangen til banklån.
- d) Udbydende myndigheder bør være opmærksomme på, at ifølge direktiverne om offentlige indkøb må tidligere ikke-svigagtige konkursramte ikke stilles dårligere.
- e) Relevant psykologisk og teknisk støtte og særlig uddannelse og coaching bør stå til rådighed for genstartere.

f) Relevante myndigheder bør gøre det lettere for potentielle genstartere at få støtte fra kunder, forretningspartnere og investorer ved at styrke de indbyrdes forbindelser med henblik på at imødekomme genstarteres særlige behov.

3.5 Gode nationale rammebetingelser for iværksætteri er af afgørende betydning for den fulde udnyttelse af EU's iværksætterpotentiale og for skabelsen af dynamiske virksomheder. Den samfundsmæssige påskønnelse af succesfuldt iværksætteri, som er utrolig vigtig i denne forbindelse, bør gå hånd i hånd med en politik, der fremmer en ny chance for iværksættere, som er gået ned med en virksomhed.

4. Generelle bemærkninger

4.1 EØSU er enig med Kommissionen i, at der bør lægges vægt på behovet for at afhjælpe stigmatisering i forbindelse med virksomhedsfiasko. Kommissionen fremhæver med rette, at start af egen virksomhed med dertilhørende succes eller fiasko er en del af den markedsøkonomiske virkelighed. Det er endvidere korrekt, som Kommissionen pointerer, at der i samfundet er en generel mangel på påskønnelse af og forståelse for iværksætteri, og at forretningsmæssige problemer eller endog konkurs derfor ikke i tilstrækkelig grad opfattes som en normal økonomisk udvikling og en mulighed for en ny start.

4.2 Selvom meget af den vejledning der gives i meddelelsen, er uundværlig, mener EØSU alligevel, at en del af forslagene er urealistiske. Udvalgets forbehold fremhæves forskellige steder i udtalelsens afsnit 4 og 5.

4.3 Formålet med iværksætteraktiviteter er at skabe en virksomhed, der både er rentabel og har vækstpotentiale. Iværksættere baserer sig på innovation for at kunne tilfredsstille kundebehov, der enten ikke dækkes eller ikke dækkes på den mest effektive måde.

4.4 En iværksætter kan få øje på en mulighed for handel. F. eks. opdagede en iværksætter i London, at der eksisterede et grundlag for import/eksport-aktiviteter mellem Storbritannien og Indien, der ville dække et behov i begge lande. Der var tale om at udfylde en markedsniche. Andre iværksættere udfylder markedsnicher ved f.eks. at åbne restauranter eller frisørsaloner i lokalsamfund, der er underforsynede på dette område.

4.5 Amazon er et glimrende eksempel på en virksomhed, der dækker et kundebehov på mere effektiv vis. Boghandlere eksisterer fortsat, for dem der har tid og lyst til at besøge en traditionel forretning. Amazon imødekommer behovet hos en anden kundegruppe.

4.6 Nogle iværksættere starter en virksomhed for at udnytte videnskabelige og teknologiske fremskridt. Sådanne virksomheder er ofte udløbere fra universiteter, forskningsinstitutioner eller videnskabeligt baserede virksomheder. Fire professorer fra London University har etableret en virksomhed der ved brug af beskyttet software leverer en billedanalyse-service, som kan forbedre den måde, hvorpå det måles, hvor effektive lægemidler under udvikling er. Software IP er grundlaget for denne forretning. En af professorerne er udnævnt til administrerende direktør, og han er i færd med at finde ud af, om han er iværksætter.

4.7 Med henblik på at få succes har iværksætteren først og fremmest brug for tre ting. Først må vedkommende have den nødvendige viden og erfaring til at vurdere mulighederne på markedet korrekt og knowhow til at realisere forretningsstrategien, hvad enten der er tale om en ny restaurant, et online-rejsebureau eller et gennembrud i den praktiske anvendelse af forskning. Det første skridt for enhver virksomhed er at realisere projektet — »gøre det til virkelighed«. Det betyder, at et produkt eller en tjenesteydelse skal udvikles i så høj grad, at der er kunder, som er villige til at betale den pris, som er nødvendig for at virksomheden kan få overskud og imødekomme sine forpligtelser. Mange potentielle iværksættere når ikke længere end til dette punkt. Nogle kan lære af deres fejtagelser og starte på en frisk. Andre lærer det aldrig.

4.8 Det anden forudsætning handler om finansiering. Nogle iværksætterprojekter er attraktive nok til at tiltrække venturekapital fra starten. De fleste ventureinvestorer vil dog ikke involveres før iværksætteren har »realiseret« sin forretningsplan. Vi har nu den risikokapitalordning, Den Europæiske Centralbank har foreslået, men også dens kapacitet vil være begrænset. Finan-

siering bliver sædvanligvis tilgængelig i form af rater eller over tid. Hvis finansieringen af første fase giver gode resultater, bliver det meget nemmere at finansiere de næste etaper.

4.9 Som oftest finansieres opstartsfasen af familie og venner. Banklån er en mulighed, men banker kræver, at der stilles sikkerhed. Hvis virksomheden ikke har nogen aktiver, tager banken iværksætternes aktiver som sikkerhed. For iværksættere, familie og venner bliver det kritisk, når de stiller personlige garantier. Disse garantier vil typisk gå videre end til opstartsfasen, idet private virksomheder generelt må basere sig på bankernes støtte, indtil virksomheden bliver til et aktieselskab. Hvis banken gør krav på de stillede garantier, kan iværksætteren risikere at miste sit hjem. Under disse omstændigheder kan skatte- og socialsikringsforpligtelser forværre situationen yderligere.

4.10 I udvalgets udtalelse »Skatteincitamenter til fordel for F&U«⁽¹⁾ har vi tilskyndet medlemsstaterne til at give skattelettelser til private individer, som investerer i nystartede virksomheder. Sådanne skatteincitamenter kan klart gøre det lettere for iværksættere at skaffe kapital til nye virksomheder.

4.11 I perioden efter opstartsfasen er iværksætteren afhængig af den tredje afgørende succesfaktor, nemlig en levedygtig forretningsmodel. Dette er nøglen til virksomhedens vækst. Modellen afhænger af en række faktorer, der tilsammen afspejler virksomhedens drift. Salg minus produktionsomkostninger giver bruttofortjeneste, der efter de faste omkostninger er trukket fra skal resultere i et resultat før skat, der er tilstrækkeligt til at betale renter og afdrag på banklånene. Når en forretningsmodel ikke er levedygtig, eller hvis ledelsen ikke har evner eller erfaring til at forvalte salget, dvs. realisere forretningsstrategien, er det højst sandsynligt, at de personer, som har stillet garantier, vil gå konkurs. Det er klart, at en sådan insolvens giver mulighed for at lære. Hvis iværksætteren har lært, hvilke grundlæggende krav der stilles til et forretningskoncept, kan der være en mulighed for at starte igen.

4.12 Tidligere succesrige forretningskoncepter må hele tiden leve med de risici, der er forbundet med ændringer vedrørende personale, kunder, markeder, teknologier og konkurrenter. Efter en succesrig virksomhedsetablering vil iværksætterne kontinuerligt blive testet af forandringer, særligt inden for erhvervsgræne, der involverer teknologi. Iværksættere, der ikke kan håndtere disse forandringer, kan lære af denne erfaring. Andre, særligt anden- eller tredjegerationsejere, kan måske have svært ved dette.

4.13 Iværksætteren og dennes hold spiller en altafgørende rolle for forretningsmodellens succes. Særligt evnen til finansiel styring er uundværlig. En god forretning kan blive offer for sin egen succes og for hurtigt nå et volumen, hvor likviditeten ikke kan følge med, og regningerne derfor ikke kan betales. I så tilfælde kan virksomheden risikere at blive sat under administration af kreditorerne. Sådanne virksomheder er oplagte kandidater for en succesrig genstart.

(¹) EUT C 10, 15/01/2008

4.14 En anden finansiel fælde kan opstå ved, at en stor kunde går i betalingsstandsning og ikke betaler sine regninger, hvilket resulterer i, at iværksætterens bank truer med at opsige lånene, når iværksætteren på grund af ovenstående ikke er i stand til at imødekomme sine forpligtelser. Ifølge Kommissionens statistikker skyldes et ud af fire insolvenstilfælde for sen betaling. I et sådant tilfælde kan en genstart også være en realistisk mulighed. Såvel medlemsstaterne som Kommissionen er udmærket klar over, at små og nystartede virksomheder er sårbare. Emnet behandles i direktivet om betalingsforsinkelser og tages op igen i den kommende retsakt om mindre virksomheder.

4.15 Nogle virksomheder bukker under, uden at de selv har begået fejl, idet der kan indtræde begivenheder, som ingen kunne forudse, eksempelvis 9/11 eller ekstreme vejrforhold. Selvfølgelig kan forsikring med en vis forudseenhed have dæmpet stødet. Organisationer, som støtter små virksomheder, tilskyndes derfor til at forklare iværksættere fordelene ved forsigtighedsiltag.

4.16 En virksomhed kan slå fejl på mange måder, selv når iværksætteren har de bedste intentioner. I opstartfasen vil det måske ikke være muligt at etablere en bæredygtig virksomhed. En forkert forretningsmodel kan betyde, at virksomheden ikke har nogen fremtid, selv om den er kommet igennem opstartfasen. På den anden side kan potentielt bæredygtige virksomheder gå konkurs på grund af fejl begået af iværksætterne og af årsager, som ligger helt uden for deres kontrol. Sådanne virksomheder kan og bør reddes af kuratorer og de fleste job beskyttes.

4.17 Det er vigtigt at sondre mellem virksomheden og dens direktion. Direktører kan gå konkurs, mens en kurator redder virksomheden og dens ansatte. Når en virksomhed går ned og hjem, kan det vel tænkes, at virksomhedslederne går konkurs på grund af de bankgarantier, de har givet, selv om deres personlige adfærd ikke har været svingagtig. Det er disse ikke-svingagtige iværksættere, som Kommissionen vil hjælpe. Andre, som har haft fiasko på grund af inkompetence og manglende vision, vil nok ikke kunne bidrage meget til økonomien, selv om de er i stand til at finde finansiering. Ikke alle konkursramte iværksættere fortjener en ny chance.

5. Særlige bemærkninger

5.1 Image, uddannelse og medierne

5.1.1 Det står klart, at det stærkeste budskab, som medlemsstaternes regeringer kan sende til den brede offentlighed, vil fremgå af ændringerne i insolvenslovgivningen. Når lovgivningen klart lægger op til, at iværksættere skal have en ny chance, vil dette afspejles i mediernes budskaber.

5.1.2 Regeringer kan også samarbejde med organisationer og institutioner, der arbejder tæt sammen med iværksættere. Den mest fremtrædende erhvervsgræn i den forbindelse er revisionsbranchen, mens smv'ernes repræsentative organisationer og enkeltaktører også kan spille en rolle.

5.1.3 Meddelelsen nævner ideen om en prisuddeling, der inkluderer en kategori med overskriften genstart. Hvis ovenstående organisationer tager initiativ til sådanne ordninger, kan resultatet blive en positiv mediedækning.

5.2 Konkurslovens rolle

5.2.1 EØSU støtter fuldt ud de bemærkninger, der i meddelelsen er fremsat vedrørende insolvenslovgivningen, naturligvis under forbehold af den endelige, detaljerede udformning af de pågældende love. Disse punkter behandles detaljeret i afsnit 3.2 og inkluderer formel anerkendelse af ikke-svingagtig konkurs, hurtig gældssanering og en reduktion af retlige restriktioner, rettighedsfortabelser og forbud med fremskyndede procedurer. Målet på mellemlang sigt bør være, at procedurerne højst varer 12 måneder.

5.2.2 EØSU finder det helt afgørende, at alle medlemsstater hurtigst muligt fuldfører revisionen af deres insolvenslovgivning. Ud over ændringer i lovgivningen er det meget vigtigt, at konkurer behandles hurtigst muligt af domstolene. Denne proces må være velorganiseret. Disse ændringer er det centrale element i programmet til fremme af en ny chance.

5.3 Aktiv støtte til økonomisk truede virksomheder

5.3.1 Dette er meddelelsens andet budskab. Det indgår ikke som sådan i programmet til fremme af en ny chance. Det er i stedet et program, der har til hensigt at undgå konkurer og bevare virksomheder og job. I den forbindelse er formålet med meddelelsen ved hjælp af et tidligt varslingsystem, midlertidig finansiering og konsulentbistand at afværge undgåelige virksomhedsfiaskoer.

5.3.2 For størstedelen af smv'er er dette program ikke særlig praktisk, da det ikke indeholder mange mekanismer for en proaktiv identifikation af truede virksomheder blandt de titusinder af smv'er i hver medlemsstat. Ikke desto mindre opfordres medlemsstaterne til at gøre størst mulig brug af muligheder, der findes, f.eks. brugen af momsmyndighederne i Frankrig til at give tidlig varslings om mulige likviditetsproblemer i bestemte virksomheder. Støtteforanstaltninger bør fokusere på forebyggelse af konkurs, ekspertrådgivning og rettidig indgriben. Problemet opstår, når en virksomheds ledere ikke indser, at deres virksomhed er i fare. Medlemsstaternes regeringer må arbejde sammen med revisorerhvervet og organisationer, der repræsenterer smv'er med henblik på at udvikle proaktive tiltag, der passer til deres egen smv-kultur.

5.3.3 EØSU undervurderer ikke de vanskeligheder, der er forbundet med at yde en sådan støtte. Offentlig indgriben i markedskræfterne har en tendens til at være kontraproduktive og undergrave markedsprincippet.

5.3.4 I aktieselskaber er der en dobbelt forpligtelse til at offentliggøre regnskaber rettidigt, samt til at revisorerne og virksomhedsledelsen attesterer, at virksomheden er aktiv og kan imødegå sine forpligtelser. Håndhævelsen af sådanne principper for alle virksomheders vedkommende, særlig princippet om tidlig offentliggørelse af regnskaber, ville forbedre systemet for tidlig varsling.

5.3.5 Så vidt muligt bifalder EØSU dette fokus på virksomheder i farezonen, idet systemet giver mulighed for at bevare arbejdspladser og sikre beskæftigelse.

5.4 Aktiv støtte til genstartere

5.4.1 Mens et sted mellem tolv og sytten medlemsstater enten har ændret eller er i færd med at ændre deres insolvenslovgivning, har man stort set ikke observeret nogen aktivitet i medlemsstaterne i forbindelse med denne gruppe af henstillinger fra Kommissionens side.

5.4.2 Årsagen til det lave aktivitetsniveau er, endnu en gang, at en del af disse forslag kan opfattes som værende i modstrid

med markedskræfterne frie spil. Dette gælder særligt for forslagene om, at bankerne bør være mindre forsigtige, og at de relevante myndigheder bør etablere netværk til støtte for genstartere.

5.4.3 Med hensyn til de forslag, der falder under medlemsstaternes kompetence — offentlige støtteordninger, adgang til lån for ikke-svigagtige konkursramte og regler for offentlige indkøb — bør det være forholdsvist nemt at iværksætte disse, selv inden insolvenslovgivningen er ændret.

5.4.4 Det bør også være muligt for dem, der tilbyder uddannelse til iværksættere, at tilbyde samme uddannelsesaktiviteter til genstartere, når behovet opstår.

5.5 Andre forslag fra Kommissionen

5.5.1 EØSU støtter helhjertet Kommissionens nye website »for a second chance policy« på adressen <http://ec.europa.eu/sme2chance>. Dette website vil særligt være en hjælp for organisationer, som er involveret i medlemsstaternes politiske initiativer vedrørende genstart (2nd chance)

5.5.2 På sin konference i foråret 2009 vil Kommissionen behandle ny chance og andre spørgsmål relateret til genstart. EØSU forventer, at dette initiativ vil give øget pondus til de »blødere« elementer i programmet »en ny chance«.

Bruxelles, den 29. maj 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
